

Nada Barbarič

Gimnazija Bežigrad v Ljubljani

KRITIČNI KOMENTAR K PRAVILNIKU O MATURI

Vodstveni delavci v vzgoji in izobraževanju na splošno opažamo, da nam pri branju in razlagi šolske zakonodaje in pravilnikov manjka osnovna pravna izobrazba, s katero bi se brez dvoumnosti lahko sklicevali na izbrane predpise. Pri konkretnem branju si zato pomagamo s komentarji v dopisih ministrstva za šolstvo ali se ga lotimo na način, ki je našemu poklicnemu profilu najbližji (npr. gramatikalno branje po črki je blizu profesorjem maternega in tujih jezikov). Pri vsakršnem poglobljenem branju pa hitro opazimo, da so marsikateri člani zakonodaje in pravilnikov ohlapni, nejasno zapisani in celo v nasprotju z drugimi akti in pravilniki, isto pa velja tudi za komentarje, ki jih dobimo v uradnih dopisih. Priloženi komentar Pravilnika o maturi je poskus gramatikalnega branja in nam brez posebnih težav pokaže, v kakšnih nedoslednostih se znajdemo, če maturitetni pravilnik beremo po črki, in kako malo je v njem upoštevana konkretna šolska situacija pri organizaciji mature.

Pravilnik o maturi, prvič objavljen v Uradnem listu 1993, zadnjič 1998, je sestavljen iz šestih poglavij, ki zajemajo podatke o maturitetnih organih in Državnem izpitnem centru, definicijo maturitetnega in predmetnih izpitnih katalogov, način in izvedbo opravljanja mature, določila javnosti in tajnosti maturitetnih gradiv, varstvo pravic kandidatov ter prehodne in končne določbe. V celoti obsega 50 členov, od katerih so posamezni zelo obsežni, marsikateri pa specifična določila prepušča drugim maturitetnim aktom in dokumentom (predmetnim katalogom, Izpitnemu redu, Pravilom o varovanju izpitne tajnosti itd.).

Prvo poglavje zajema določilo o sestavi republiške, predmetnih in šolskih maturitetnih komisij ter njihove naloge ter dela Državnega izpitnega centra. V zvezi s šolsko maturitetno komisijo se pri interpretaciji pravilnika v organizacijskem smislu pojavlja več nejasnosti. Praviloma naj bi bili glede na opredelitve od 7. do 9. člena člani notranje šolske komisije učitelji maturitetnih predmetov, vendar iz pravilnika ni jasno niti, koliko naj bi jih bilo, ali to določilo velja le vsakoletno za konkretno šolo ali za pripravo na maturo na splošno. Profesorji informatike na naši šoli npr. nimajo maturitetnega predmeta, pač pa je ta možen na drugih šolah. Isto velja za profesorje glasbe in likovne

umetnosti, kjer je problem še toliko bolj dvoumen, saj občasno, če je dovolj prijav, maturitetno skupino imajo, naslednje leto pa ne več.

Časovne uskladitve imenovanj šolske maturitetne in šolskih predmetnih komisij pomenijo slabo koordinacijo glede na specifiko šolskega dela. 1. april je prezgodnji datum, da bi na šolah zagotovili definitivno stalnost vseh komisij, to pomeni, da so potrebni stalni popravki, usklajevanja in premeščanja. Glede na določila 21. člena se v tem času kandidati še lahko prijavljajo na maturo, tako da se komisije določajo na podlagi predvidenega in ne realnega seznama kandidatov. Še bolj nemogoče je, glede na določila kolektivne pogodbe, zahtevati navzočnost vseh članov šolske maturitetne komisije med dopusti pri razglasitvi rezultatov mature sredi julija. Edini način, da bi zagotovili spoštovanje 3. alinee 1. odstavka 8. člena, bi bil, da bi v odločbo o letnem dopustu vnesli zahtevek po enodnevni prekinitvi dopusta na dan razglasitve mature, kar je v času učiteljskih stavk verjetno precej slaba zadostitev branju pravilnika po črki.

Če je 2. poglavje o izpitnih katalogih bolj strokovne narave, je 3. poglavje o opravljanju mature glede posameznih datumskih in organizacijskih določil tudi marsikje ohlapno. Enega od posebnih problemov uvodnih določil predstavljajo kandidati 2. odstavka 16. a člena, ki lahko opravljajo maturo na izbrani šoli, ne da bi zato potrebovali kakršenkoli uradni pristanek šole. Te dodatne prijave lahko na šolah z velikim številom lastnih kandidatov in prostorsko stisko bistveno otežujejo izvajanje mature tako pri pisnem kot pri ustnem delu izpita.

Ob datumskih določitvah prijavljanja in spreminjanja prijav glede predmetov in ravni zahtevnosti prihaja pri 21. členu do številnih nejasnosti pri interpretaciji. Kandidati že leta zapored ne vedo, ali je uradni začetek mature esej iz slovenskega jezika, ki se piše v začetku maja, ali prvi dan redne pisne mature, kot ga določa vsakoletni maturitetni koledar. Dostikrat nastaja zaradi tega nepotrebna panika, ker mislijo, da je rok za preprijave potekel, preden so dobili podatke o zasedenosti vpisnih mest na univerzah.

Kandidatom v prid ni določilo 3. odstavka 21. a člena, saj naj bi bili, če jo beremo po črki, letos ob vsej stresni situaciji v zvezi s »petdnevno« maturo o dnevih posameznih izpitov obveščeni šele dva dni pred izpitnim rokom, prejšnja leta pa so bili datumi znani že s prvim

maturitetnim koledarjem septembra.

Izpitni red v 28. členu vsako leto ponavlja absurd neusklajenosti trajanja ustnega izpita (20 minut) in priprave nanj (do 15 minut). Organizacija ustnih izpitov mora biti na šolah z več kot 200 kandidati do minute natančna. En kandidat se pripravlja, drugi odgovarja. V samostojnem Izpitnem redu je v 28. členu pred »do 15 minut« sicer postavljena besedica »najmanj«, vendar bi bilo primerno, da bi jo dodali tudi v krovni Pravilnik o maturi. Glede na določila izpitne tajnosti je absurdno in samo sebi namenjeno določilo 3. odstavka 29. člena. Šolska predmetna komisija za pisne ocene kandidata ne more (in ne ne sme) vedeti, saj izpitnih pol svojih kandidatov profesorji nikoli ne vidimo.

V zvezi s 3. alineo 1. odstavka 30. a člena je vse jasno, dokler kandidat uporablja nedovoljena sredstva, pripomočke in metode pri izpitu. Interpretacija se zaplete, ko gre za primer, ko je kandidat hodil brat skrite zapiske v toaletne prostore in jih torej ni uporabljal neposredno pri izpitu. Izpitni red sicer predvideva spremstvo kandidata do omenjenih prostorov, »in flagrante delicto« pa ga tam nismo dobili, saj mu vanje ne smemo slediti. Tako je vse ostalo le pri domnevah, ali je zapiske res uporabljal ali ne.

Četrto poglavje pa tudi deli petega poglavja o javnosti in tajnosti mature, varstvu osebnih podatkov in hranjenju izpitne dokumentacije so podrobneje opredeljeni v drugih maturitetnih aktih, za maturante

pa je v teh poglavjih nedvomno najzanimivejši 47. b in 48. člen, ki v zadnjih letih zaradi zelo demokratične formulacije kopiči pritožbe in zahteve na Državnem izpitnem centru. Med maturanti je splošno znano, da nič ne izgubiš, če se na oceno pritožiš, saj to avtomatično pomeni, da izpitne pole še enkrat pregledajo, plačati pa ni treba. Prav tako se stopnjujejo zahteve po sicer plačljivem vpogledu, kjer je v 1. odstavku 48. člena posebej določena zahteva po pisni obrazložitvi načina izračuna pisne ocene. Ker mora maturitetna komisija v vsakem primeru na pritožbo odgovoriti, ni malo primerov, ko se kandidati pritožijo na ocene vseh petih predmetov iz gole špekulacije, ker še ne poznajo rezultatov univerzitetnega vpisa.

Zanimivost analize take vrste se hitro konča, ko pravilnik uporabljamo v praksi, saj se moramo odločiti, do katere mere bomo dosledni oz. manj dosledni in bolj praktični. Zaradi naraščanja pritožb v zvezi z maturo na državni ravni in čedalje pogostejšega iskanja pravnih napak in lukenj pri izvedbi mature je na šolah možno le dosledno ravnanje po pravilniku. Zato lahko le upamo, da bo Zakon o maturi, ki je v obravnavi že dolga leta, bolj dodelan, izpiljen in pravno dorečen in da se bodo hkrati z njim uskladili tudi vsi drugi maturitetni akti in pravilniki.

Tomaž Kranjc

Zavod RS za šolstvo

POKLICNA MATURA ANTE PORTAS

V prihodnjem šolskem letu bo stopil v veljavo novi Pravilnik o poklicni maturi. Da ne bo preveč šokiral srednjih strokovnih in tehniških šol, bomo že v tem šolskem letu izvajali projekt Priprava na poklicno maturo (»skozi« zaključni izpit). Projekt je v začetku koordiniral Anton Slanc z Ministrstva za šolstvo, sredi

januarja pa je vodenje projektne skupine prevzel dr. Zdenko Medveš.

Z delom v projektu želimo izvajalci (MŠZŠ, ZRSS, CPI, RIC, AC in drugi) preizkusiti delovanje v pravilniku opisanega modela predvsem v tistih detajlih, ki se razlikujejo od dosedanje izvedbe zaključnega izpita.